

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2008 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (HE 124/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- budjettineuvos Tuomas Sukselainen, valtiovarainministeriö
- opetusneuvos Marja-Liisa Niemi, opetusministeriö
- pääjohtaja Mauno Konttinen, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- terveystutkimuksen päällikkö Timo Klaukka, Kansaneläkelaitos
- pääjohtaja Pekka Puska ja hallintojohtaja Jaakko Penttinen, Kansanterveyslaitos
- sosiaali- ja terveystieteiden johtaja Jussi Merikallio, Suomen Kuntaliitto

- vararehtori Matti Tikkanen, Helsingin yliopisto
- erikoistutkija Timo Sinervo, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, henkilöstön edustajana
- dosentti Markus Perola, Kansanterveyslaitos, henkilöstön edustajana
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto ry
- tutkimuksen ja yhteiskuntapolitiikan päällikkö Ilkka Alava, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- työvoimapolitiittinen asiamies Kirsi Markkanen, Tehy ry
- erityisasiantuntija Mervi Tolonen, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Jarno Talvite, Terveyspalvelualan Liitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet Lääkehoidon kehittämiskeskus Rohto ja Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta. Lailla perustettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle uusi hyvinvoinnin ja terveyden tutkimus- ja kehittämislaitos. Laitokseen yhdistetään

nykyisten Kansanterveyslaitoksen ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tehtävät. Samalla kun mainitut nykyiset laitokset lakkautetaan, niiden henkilöstö siirretään uuteen laitokseen.

Uuden laitoksen perustamisen tavoitteena on luoda kansallisesti ja kansainvälisesti vahva hyvinvoinnin ja terveyden tutkimus-, asiantuntija- ja kehittämislaitos. Perustettavan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laaja-alainen asiantuntemus mahdollistaa nykyistä paremmin sosiaali- ja terveysalan tarpeet yhdistävän tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä siihen perustuvan tie-

donvälityksen alan toimijoille ja organisaatioille. Samalla saavutetaan synergiaetuja, joiden avulla voidaan purkaa toimintojen mahdollisia päällekkäisyyksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen keskeinen tavoite on koota valtionhallinnon sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämistoiminta yhdeksi kokonaisuudeksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen. Kansanterveyslaitoksen ja Stakesin yhdistämisellä voidaan saada aikaan vahva yksikkö, jolla on huomattava määrä laajan toiminta-alueen asiantuntemusta. Yhdistämisellä voidaan lisätä tieteenalojen vuorovaikutusta sekä hyvinvoinnin ja kansanterveyden edistämistyön kokonaisvaltaisuutta ja tasapainoisuutta. Esityksen tavoitteena on myös yhdistettävien laitosten tehtäväkenttien päällekkäisyyksien purkaminen ja voimavarojen säästäminen. Valiokunta pitää yhdistämistä perusteltuna ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä on kyse ensisijaisesti kahden viraston teknisestä yhdistämisestä uudeksi laitokseksi. Yhdistämisestä aiheutuvista muun lainsäädännön muutoksista on tarkoitus antaa erillinen hallituksen esitys. Erikseen selvitettäviä asioita ovat muun muassa biologisten näyttekokoelmien sääntely ja oikeuslääkinnän uudelleen organisoimisen tarve. Lääkehoidon kehittämiskeskuksen (Rohto) asema valtion hallinnossa on selvitettävä erikseen. Sosiaali- ja terveysministeriössä käynnistetyn jatkovalmistelun tavoitteena on lisäksi, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa ei pääsääntöisesti olisi perustutkimuksen luonteista toimintaa. Valiokunta toteaa, että jatkovalmistelussa on huolehdittava muualle siirtyvän tutkimuksen jatkuvuudesta ja voimavaroista.

Esityksen käsittelyn yhteydessä on esitetty huoli sosiaalialan tutkimuksen ja kehittämisen osuudesta uuden laitoksen tehtävissä ja henkilöstössä. Valiokunta toteaa, että laitoksen toiminnan jatkosuunnittelussa ja tulosohjauksessa tulee varmistaa hyvinvoinnin, terveyden ja sosiaalialan tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tasapainoinen asema. Uuden laitoksen toiminnassa tulee myös turvata mahdollisuudet kansallisten tietovarantojen, kuten Kansaneläkelaitoksen rekisteritietojen, hyödyntämiseen.

Hallituksen esityksessä ei oteta kantaa uuden laitoksen alueelliseen sijoittumiseen tulevaisuudessa. Molemmilla laitoksilla on nykyisin kolme alueellista toimipaikkaa, joiden edelleen kehittämisen yhdistäminen mahdollistaa. Perustelujen mukaan esityksen tarkoituksena on myös vahvistaa valtionhallinnon toimintoja pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Valiokunta toteaa, että alueellisten toimipisteiden kehittämisessä tulee erityisesti tällaisessa vahvaan asiantuntemukseen perustuvassa laitoksessa ottaa huomioon korkeasti koulutetun ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus.

Esityksen perustelujen mukaan yhdistämisen tarkoituksena on myös vastata valtionhallinnon tuottavuusohjelman vaatimuksiin. Vaikka päällekkäisyyksien poistaminen ja synergiaetujen hyödyntäminen ovat tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, on valiokunta huolestunut valtion tuottavuusohjelman vaikutuksista uuden laitoksen toimintaan. Valiokunnan käsityksen mukaan on välttämätöntä, että ulkopuolisella rahoituksella voidaan jatkossakin tehdä laitoksen teh-

tävien ja strategisten tavoitteiden mukaista tutkimusta ja kehittämistyötä.

Nykyisten laitosten henkilökunnan asema turvataan siirtämällä heidän virkansa ja työsuhteen sa uuteen laitokseen pääjohtajia lukuun ottamatta. Aikaisempia virastoja koskevat tuottavuusohjelman toimenpiteet voidaan uudessa laitoksessa perustelujen mukaan toteuttaa luonnollisen poistuman kautta. Viran tai tehtävän siirtäminen toiselle työssäkäyntialueelle edellyttää lakiehdotuksen 11 §:n mukaan virkamiehen suostumusta. Valiokunta korostaa, että tehtävien ja toimintojen muuttuessa henkilöstön tulee olla tiiviisti mukana muutosprosessissa ja että henkilöstön ammattipätevyys, osaaminen ja toiveet tulee ottaa mahdollisimman hyvin huomioon

Valiokunta pitää myönteisenä, että Stakesin alaisuudessa nykyisin toimivat valtion mielisairaalat ja koulukodit jatkavat hallinnollisesti perustettavan uuden laitoksen alaisuudessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että asiassa pitkään jatkunut epävarmuus saadaan esityksen pohjalta päättymään.

Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että alueellista kehittämistyötä tekevien sosiaalialan osamiskeskusten asema määritellään ja turvataan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäs. Risto Autio /kesk
Maria Guzenina-Richardson /sd
Arja Karhuvaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Jukka Mäkelä /kok

Håkan Nordman /r
Paula Sihto /kesk
Anni Sinnemäki /vihr
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /kok
Erkki Virtanen /vas
vjäs. Tuomo Puumala /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.